

zejména na příkladu Karla IV. a Prahy v jeho době, ale i za panování Habsburků, dále k Masarykovi, kultu pomníků v Praze v 19. století a v době socialismu, aby pak dospěli k úvahám o uměleckých a estetických kvalitách současných soch ve veřejném prostoru. Od toho se odvíjí poslední dynamická linka, o níž se v knize hovoří, význam galerijní a výstavní činnosti pro veřejnost. Při této příležitosti se Royt vrací k velkým i malým výstavám, na kterých se podílel, a v závěru své poslední odpovědi přemýšlí o koncepci možné výstavy, která by postihla to, co ho nejvíce zajímá – jak umění reaguje na dramatické změny v duchovních dějinách. Tím se opět vrací k ústřední myšlence, respektive ke svorníku svého osobního i profesního života a zároveň i k metodickému zakotvení svého přístupu k umění. Mimoděk tak i potvrzuje smysl takto pojaté knihy rozhovorů, v níž mohl srozumitelně sdělit a potvrdit, co je zdrojem jeho optimismu a základem jeho konzistentního lidského i profesního přístupu ke světu, k umění, společnosti, kolegům i studentům. Výstižně to formuloval už v kapitole Umění a místa: „Já věřím v určitý světový duch, který je hybatelem proměn uměleckých forem, jež jsou jinak nezávislé, mají duchovní podstatu a skuteční umělci je cítí ... každá doba se svým způsobem vypořádává s výzvami, které jí duch klade. Nemám proto apriorní důvod si myslet, že je dnešní situace horší než jiná, že je dnešek méně hodnotný než kterékoli jiné období lidských dějin. Zároveň je to důvod, proč vnitřně rozumíme umění – a potažmo jiným projevům lidského ducha – napříč věky a kulturami. Něco v hloubce nás spojuje“ (s. 53).

Blanka Altová

Robert Sak: *Čekej na mne*

Jihočeská univerzita, České
Budějovice 2015, 414 s.

Robert Sak (1933–2014) byl jihočeský historik, který vstoupil do širšího povědomí odborné veřejnosti až ve vyšším věku, když vydal několik objevných monografií věnovaných významným osobnostem 19. století: nejprve Františku Ladislavu Riegerovi (1. vydání: *Rieger. Příběh Čecha 19. věku*. Městský úřad, Semily 1993; 2. vydání: *Rieger. Konzervatívec nebo liberál?* Academia, Praha 2003), poté například Anně Lauermannové-Mikschové a jejímu pražskému salonu (*Salon dvou století. Anna Lauermannová-Mikschová a její hosté*. Paseka, Praha – Litomyšl 2003), Sidonii Nádherné (*Dáma z rajskeho ostrova. Sidonie Nádherná a její svět*. Mladá fronta, Praha 2000; spoluautor Zdeněk Bezečný) či Josefu Jungmannovi (*Josef Jungmann. Život obrozence*. Vyšehrad, Praha 2007).

Tyto posmrtně vydané paměti přinášejí rekapitulaci jeho života a mimo jiné odhalují i jeho původ, o němž se i on sám dozvěděl až krátce před smrtí. Narodil se českému otci a rusko-židovské matce na Ukrajině, v jednom z nejtěžších období v dějinách sovětské vlády, v době, kdy zemi ničil hladomor, vládl zde stalinský teror a nedůvěra vůči všem cizincům, kteří do Sovětského svazu přicházeli, třebaže chtěli pracovat a budovat komunismus.

Mladé rodině se několik měsíců po Robertově narození podařilo odejít do Československa, kde se však rodina nakonec rozpadla a Robert dále vyrůstal s otcem, jeho druhou ženou a jejich synem. Mladík, podporovaný otcovou silně levicově smýšlející nemajetnou rodinou, vystudoval filosofickou fakultu a pracoval

jako archivář, pak jako redaktor a teprve po roce 1990 jako pedagog na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích. O své vlastní matce, kterou si pamatoval velmi matně, se dozvěděl více až nedlouho před svou smrtí, a to díky ruské době televizní „Pošty pro sebe“, přes níž ho nechal hledat jeho nevlastní bratr z matčiny strany, v té době již však právě i s matkou žijící v Izraeli.

Sak dokázal v knize velmi specifickou a působivou formou skloubit ego-dokument, vlastní vzpomínky, s objektivní snahou doložit rodinné paměti odkazem na autentické dobové prameny a odbornou literaturu o situaci zejména v Sovětském svazu v době jeho narození. Na základě nejrůznějších typů pramenů kriticky vyhodnocuje situaci. Porovnává například známé zápisky Julia Fučíka se zkušenostmi a názory novelisty André Paula Gida (s. 154). Život jeho rodiny tím dostává dobový kontext, stává se součástí složitějšího organismu tehdejší společnosti na Ukrajině. Tato – první – část knihy je rozhodně nejzajímavější a nejcennější.

Události spojené s odchodem rodiny do otcovy vlasti, Československa, a období, které následovalo, bylo jistě pro autora osobně velmi složité popsat a vyhodnotit. Nemůže být jednoduché přiznat si, byť již v kmetském věku, že ho matka vlastně opustila a nechala ho zcela otcově rodině

bez snahy se s ním vídat či zasahovat do jeho výchovy. Sakův diskurs opuštění dítěte (s. 185n.) je nicméně velmi vkusný, objektivní, byť pro autora jistě celý život traumatizující moment.

V části po roce 1945 najdeme převážně již pouze autorovy postřehy, popis jeho vlastních osudů, otevřený, byť jistě autocenzurovaný. Podává svědectví o postavení intelektuálů v padesátých a šedesátých letech, zejména těch žijících trvale mimo pražské centrum a usilujících tam o vydávání kvalitních literárních děl. Důležitá je zejména kapitola o jihočeském nakladatelství Růže, které v šedesátých letech vydávalo autory „na hraně“ dobových politických možností. Je to část knihy o jejich vyrovnávání se s politickými poměry, které právě na humanitní obory měly silný, bezprostřední vliv.

Jeho příběh graduje pozváním do ruské televize a setkáním s izraelským bratrem a dopisem od matky, s níž už se Robert Sak nestihl sejit, protože těsně před jeho návštěvou Izraele zemřela.

Sakovy vzpomínky jsou cenným svědectvím doby, ve které žil, zejména z hlediska pokusu o její co nejobjektivnější zhodnocení a upozadění vlastního složitějšího osudu vzhledem k politickým a společenským poměrům celé tehdejší doby.

Milada Sekyrková